

Piramides in de polder

Groepsschuilplaats Type P

Als je langs de Nieuwe Hollandse Waterlinie, op het Eiland van Dordrecht of in de Hoeksche Waard woont, dan is de kans groot dat je de groepsschuilplaatsen Type P kent. Dat zijn geen bunkers, zoals meestal wordt gedacht.

Hendrik Dijk is lid van de Stichting Piramides in de Polder. Deze stichting inventariseert en fotografeert alle groepsschuilplaatsen Type P en verzamelt verhalen die aan deze bouwwerken verbonden zijn. Er wordt gewerkt aan een boek en een app.

De naam Type P is ontstaan omdat de vorm aan een piramide doet denken. De Nederlandse Defensie gaf opdracht tot de bouw, niet de Duitse. Omdat het Nederlandse landschap weinig dekking tegen luchtaanvallen biedt, werden er langs de frontlinie zevenhonderd groepsschuilplaatsen Type P gebouwd. Ze boden bescherming aan twaalf soldaten.

De bouw vond plaats tussen november 1939 en april 1940 en werd uitgevoerd door plaatselijke aannemers. Sommigen zijn nooit afgebouwd, omdat Defensie in april 1940 besloot de frontlinie te verleggen naar de Grebbe. Door deze wijziging zijn de Type P's nooit gebruikt voor het oorspronkelijke doel.

Van de circa zevenhonderd die er gebouwd zijn, bestaan er ongeveer nog 530. De oorspronkelijke documentatie over aantallen en locaties is niet meer te achterhalen omdat Defensie grote hoeveelheden gegevens heeft vernietigd tijdens het binnenvallen van de vijand in mei 1940.

Inundatiegebieden

In de meeste gevallen staan de Type P's in gebieden die door Defensie geïndeerd konden worden. De ingang, meestal weggedraaid van de aanvalshoek, bevindt zich dan ook een meter boven de grond om het binnenstromen van water te voorkomen. Recht tegenover de ingang, in het voorportaal, bevindt zich een schietgat ter dekking van binnenkomende soldaten. Dit was de enige geschutsvoorziening. Hierbij onderscheidt de Type P zich van kazematten die

een mitrailleurinstallatie hadden. Links van de ingang bevindt zich een gang, ook wel de gasluis genoemd, als bescherming tegen mosterdgas of andere gifgassen. Aan beide kanten van de gasluis bevinden zich driedelige zware deuren. Mocht het onderste deel van de deur geblokkeerd zijn, dan konden de soldaten alsnog door het bovenste deel naar binnen of naar buiten. De gasluis leidt naar de centraal liggende afwachtruimte. Die moest onderdak bieden voor korte periodes. Er is geen toilet, keuken of kachel geïnstalleerd. Een periscopobuis die uitkomt in de afwachtruimte is in het beton vrijgelaten, maar de persicopen zelf zijn nooit geïnstalleerd.

Camouflage

Op het dak bevinden zich meestal haken. Hierin kon men balkjes leggen die het mogelijk maakten een camouflage van graszoden of zand aan te brengen. Aan de voorkant zitten buizen voor de aanvoer van elektriciteit en telefoon. Een buis

Onder: Type P's in Utrecht.
Rechts: Uitgang van de periscopobuis.
Rechterpagina met de klok mee: Type P-camouflagehaken, Type P's in Everdingen, Loenen aan de Vecht, en opnieuw Everdingen en Loenen aan de Vecht, gasluisdeur.

rechts van de ingang is voor de luchtaanvoer. Daar kon een mosterdgasfilter aan worden bevestigd. De bescherming tegen mosterdgas laat zien dat de voorbereiding voor de Tweede Wereldoorlog sterk gebaseerd was op ervaringen in de Eerste Wereldoorlog. Links aan de voorkant bevindt zich een vrij lange luchtafvoerbuis, ook weer voor bescherming tegen mosterdgas, dat zwaarder is dan lucht. Op het dakvlak bevindt zich de kegelvormige uitstulping van de periscoopbuis.

De werelderfgoedstatus van de Waterlinie is nu in behandeling bij Unesco en een beslissing hierover wordt verwacht in 2019. In verband daarmee mogen de Type P's langs de Waterlinie niet meer worden afgebroken. Dit is wettelijk nog wel mogelijk langs het zuidfront op het Eiland van Dordrecht en de Hoeksche Waard, maar historische kringen zijn actief om daar verandering in te brengen. ■

